

1001 vrouwen

Historische levens tentoongesteld

Tekst Hans Lensink

De lijst beroemde en beruchte vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis is schier oneindig. De opmerkelijkste personen komen weer tot leven in de tentoonstelling *1001 vrouwen* van de Bijzondere Collecties. Een voorproefje.

De komende maanden staan de tentoonstellingszalen van de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam in het teken van historische vrouwen. Als inspiratiebron voor de tentoonstelling diende de lijvige publicatie van historica Els Kloek. Zij stond aan het hoofd van het project *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland* (DVN) en is er nu, onder andere via *crowdfunding* (financiers werven via internet), in geslaagd deze databank tot een boek te verwerken. Samen met ruim driehonderd deskundigen verzamelde ze levensverhalen van vrouwen uit de geschiedenis van Nederland en zijn overzeese gebieden.

Na verhoor volgde het vonnis: dood door wurging aan de paal

De vrouwen die in de doelgroep van Kloek vielen, moesten een bijzondere prestatie hebben geleverd óf ze moesten een bepaalde reputatie hebben. Die van moordenaress Elsje Christiaens is op zijn minst bedenkelijk te noemen. Het 18-jarige Deense meisje was in 1664 in Amsterdam aangekomen, waar ze een betrekking als dienstbode hoopte te vinden. Toen ze haar hospita niet kon betalen en deze dreigde haar kistje met bezittingen in beslag te nemen, ontstond een ruzie waarbij Elsje klappen met de

bezem kreeg. Hierop mepte ze de vrouw met een bijl op het hoofd, met fatale gevolgen.

Het meisje vluchtte en sprong in paniek in het Damrak. Daar eenmaal uit gevist, werd ze gearresteerd. Na verhoor volgde het vonnis: dood door wurging aan de paal, enkele klappen met het moordwapen op het hoofd door de scherprechter en te pronk stelling van het lichaam met de bijl boven het hoofd op het galgenveld Volewijck 'om door de lucht en de vogels verteerd te worden'. Haar bekendheid dankt Elsje aan Rembrandt, die een tweetal tekeningen van haar maakte in haar beklagenswaardige toestand.

Maar er komen meer facetten aan bod in deze fraai ingerichte tentoonstelling. Bezoekers lopen als het ware door de pagina's van het vuistdikke boek en komen onderweg verschillende bijzondere objecten tegen. Zoals de bustehouder van Margaretha (Greetje) Zelle, beter bekend als Mata Hari (Maleis voor de zon, letterlijk: 'oog van de dag'). In hoeverre 's Neêrlands bekendste spionne tijdens de Eerste Wereldoorlog werkelijk informatie doorspeelde aan de Duitsers, is tot op heden onbeantwoord gebleven. In 2017, honderd jaar na haar executie in Vincennes, Frankrijk, zal de Franse overheid haar dossier openbaar maken. Achter elk object schuilt zo een interessante geschiedenis. Van de doek waarmee de heilige Cunera werd gewurgd en het schrijfkistje van Anna Maria van Schurman tot de schoenen (maat 55!) van Trijntje 'De groote meid' Keever en het pistool van Hannie Schaft. Door bekende Nederlanders te laten vertellen over hun favoriete historische vrouw en bezoekers ook zelf tot zo'n oordeel te laten komen, slaat de tentoonstelling over personen uit het verleden een brug naar het heden.

Bijzondere Collecties
Oude Turfmarkt 129
1012 GC Amsterdam
+31 (0)20 525 73 33
www.bijzonderecollecties.uva.nl

Geopend van dinsdag t/m vrijdag van 10.00-17.00 uur, op zaterdag en zondag van 13.00-17.00 uur. *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* is te zien t/m 20 mei 2013. Het boek (1556 pagina's) is verschenen bij Uitgeverij Vantilt, ISBN 978 94 60 041 204 en ook verkrijgbaar via de website of bij boekhandel Nijhof en Lee van de Bijzondere Collecties.

Rembrandt 'Elsje Christiaens aan de galg' (1664). Collectie The Metropolitan Museum of Art, New York.

Rechts: Mata Hari (Margaretha Zelle, 1876-1917) in 1910.

